

Analyse Partijprogramma's Verkiezingen 2023

Wat zeggen
politieke partijen
over de
gehandicaptenzorg
en een **inclusieve**
samenleving?

Goede gehandicaptenzorg en een inclusieve samenleving

Nederland moet zich vóór 2030 ontwikkelen tot een samenleving waarin mensen met een beperking gewoon kunnen meedoen. En waarin iedereen een betekenisvol eigen leven kan leiden. Dat is onze ambitie, de breed gedragen Visie2030 van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN).

Politiek aan zet

Er is nog een weg te gaan om deze ambitie waar te maken. De gehandicaptenzorg zet zich hier vol voor in, maar kan het niet alleen. Juist ook de partijen buiten de zorgsector zijn aan zet. Zeker nu: de maatschappij wordt steeds sneller en complexer, de financiële situatie van zorgorganisaties verslechtert en het is steeds lastiger om mensen passende zorg en ondersteuning te bieden, mede door een groeiend personeelstekort. We zullen het anders moeten gaan organiseren met elkaar. De politiek kan en moet hier de komende periode een verschil in maken. De Tweede Kamerverkiezingen 2023 zijn daarom van groot belang.

Wat zijn politieke partijen van plan?

Om te kijken hoe onze wensen en ambities zich verhouden tot politieke plannen, analyseerde de VGN verkiezingsprogramma's van de tien partijen die naar verwachting het meeste zetels krijgen. Zij zijn getoetst op onderwerpen die belangrijk zijn om onze visie te verwezenlijken. Om er samen voor te zorgen dat iedereen, ongeacht beperking, gewoon kan meedoen in Nederland.

In dit document is de analyse terug te lezen per onderwerp.

Inhoud

1	Bestaanszekerheid	3	7	Investeer in netwerken	11
2	Leren en ontwikkelen	4	8	Duurzaamheid, technologie en Innovatie	13
3	Meedoen voor iedereen mogelijk	5	9	Administratieve lasten	14
4	Passende zorg	8	10	Bekostiging gehandicaptenzorg	15
5	Complexe zorg	9	11	Jeugd	16
6	Investeer in zorgprofessionals	10			

1 Bestaanszekerheid

Mensen met een beperking hebben recht op een goede levensstandaard. Dat begint met een adequaat inkomen. Dat kan een inkomen uit werk zijn, maar ook een inkomen op grond van een uitkering, omdat betaald werk niet tot de mogelijkheden behoort. Zij kunnen wonen in een betaalbare en waar nodig aangepaste woning. Als mensen met een beperking te maken hebben met meerkosten vanwege hun beperking, is er sprake van een passende financiële tegemoetkoming.

We herijken het wettelijk minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen in 2024, bij de implementatie van de Europese richtlijn. We behouden het minimum jeugdloon, maar brengen het niveau dicht bij het volwassen minimumloon. Uitkeringen blijven gekoppeld aan het minimumloon. Voor mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering bezien we of de normen toereikend zijn.

We stellen middelen beschikbaar voor reparaties in verschillende wetten zoals de Participatiewet en WIA, zodat mensen niet door een klein foutje zonder inkomen komen te zitten of hoge boetes krijgen.

We laten de overheid een deel van het risico dragen, zodat meer werkgevers mensen uit de bijstand een kans gaan bieden. We vragen een bijdrage van bedrijven en de overheid om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen.

Mensen die lang in de bijstand zitten, moeten veel actiever door gemeenten geholpen worden. Zij moeten na één jaar opnieuw een intakegesprek krijgen bij de gemeente en daar een re-integratieplan opstellen.

We zorgen ervoor dat niemand buiten zijn schuld onder het bestaansminimum terecht komt en verhogen, op lange termijn, de sociale uitkeringen en het minimumloon. We houden daarbij rekening met de inflatie en de gestegen kosten van levensonderhoud. Zo zorgen we voor bestaanszekerheid. Werken moet lonen. Dit vergt een aanpassing van ons belastingstelsel. En het vangnet voor mensen die niet kunnen werken moet ruimer worden opgezet. Zo kunnen mensen hun hoofd boven water houden zonder aangewezen te zijn op allerlei lokale private initiatieven.

We halen het wantrouwen uit regels voor de sociale zekerheid. Mensen in hetzelfde huishouden hebben recht op een bijstandsuitkering. We schrappen daarom de kostendelersnorm en partnertoets. Bijverdienen wordt mogelijk voor mensen in de bijstand. En we eisen geen tegenprestatie meer van mensen met recht op bijstand.

Sociaal en beschut werk voor mensen met een arbeidsbeperking beschermen.

Iedereen die kan werken moet garantie krijgen op een baan. Voor degenen die geen baan kunnen vinden, bieden we zinvolle basisbanen aan waarvan je kunt rondkomen. We herwaarderen sociale ontwikkelbedrijven.

Het minimumloon gaat gelden voor iedereen vanaf achttien jaar. Uitkeringen als de AOW en de bijstand stijgen mee. We zorgen voor een stevig sociaal vangnet, de invoering van publieke basisbanen, breed toegankelijke publieke voorzieningen en inkomensondersteuning die uitgaat van vertrouwen.

We maken op termijn in een Bestaanszekerheidswet die de huidige Participatiewet vervangt. Als begeleiding naar regulier werk niet mogelijk is, geven we mensen recht op een basisbaan op maat, met goede arbeidsvoorwaarden en het minimumloon.

Zolang een toereikend sociaal minimum nog niet georganiseerd is, gaan we in de Participatiewet verlichte eisen toepassen, zoals de ruimte om tot € 2.400 per jaar aan giften te mogen ontvangen. Het huis en de auto vallen niet langer onder de vermogenstoets.

We stimuleren dat mensen gaan werken vanuit een uitkering, onder andere door ze de mogelijkheid te geven om tot 15% boven op hun uitkering bij te verdienen. We introduceren een terugvaloptie in de sociale zekerheid, zodat mensen weer werk kunnen aanvaarden zonder angst dat ze daarmee hun recht op uitkering verliezen als het tegenvalt.

We gaan de bestaanszekerheid van mensen met een beperking beschermen en verbeteren, bijvoorbeeld door verhogen minimumloon, uitkeringen en een individueel basisbedrag voor iedere Nederlander.

D66 heeft ook aandacht voor toegang tot een goed inkomen en eigen bijdragen aan zorg en ondersteuning.

Christen Unie

CU wil financiële zekerheid bij overgang tussen dagbesteding, bijstand en werk. Om de stap van een dagbesteding met een Wajong- of bijstandsuitkering naar werk te durven zetten is financiële zekerheid nodig.

Onzekerheden moeten zoveel mogelijk worden weggenomen, door ruimere bijverdiengrenzen, een bufferbudget of garantie op terugkeer in uitkering wanneer betaald werk niet lukt.

De CU stelt voor het minimumloon de komende kabinetsperiode te verhogen naar 60% van het mediane salaris.

CDA

Verhoging van het wettelijk minimumloon om de bestaanszekerheid van werkende armen te vergroten.

Grondige stelselherziening van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) om hardvochtigheden in het beleid aan te pakken en oneerlijke situaties, waardoor mensen tussen wal en schip vallen, te voorkomen.

SP.

Het Wettelijk Minimum Loon (WML) wordt verhoogd en de bijstand stijgt mee. Er komt een nieuwe, hogere Wajonguitkering. Ieder werk loont en er komt een CAO voor mensen met een beschutte werkplek. Het toeslagenstelsel en de kosten- delersnorm worden afgeschaft.

2 Leren en ontwikkelen

Ieder mens heeft recht op onderwijs en een leven lang leren. Voor mensen met een beperking is dat een belangrijke voorwaarde om een goede, passende plek in de samenleving te vinden. Hiervoor moet het onderwijs beter aansluiten bij hun leermogelijkheden en ontwikkeltempo. Aansluitend is het belangrijk dat mensen met een beperking nieuwe vakvaardigheden en werknemers-vaardigheden kunnen leren die zij in een bedrijf kunnen uitvoeren. Dat kan door te experimenteren met drie tot vijfjarige domeinoverstijgende ontwikkeltrajecten gericht op passend werk in de maatschappij.

nsc

Schoolbesturen krijgen voldoende middelen voor preventieve jeugdhulp op school. Het speciaal onderwijs voor leerlingen die specialistische of intensieve begeleiding nodig hebben, moet meer plekken krijgen en de bereikbaarheidsnorm wordt max. 45 minuten. Leerlingenvervoer evalueren we. Er moet ruimte komen voor docenten en scholen om het onderwijsaanbod persoonlijk en passend te maken. Dit kan betekenen dat iemand zonder diploma aan het werk wordt geholpen, er kan dan worden toegewerkt naar een deelcertificaat. Alle werkenden krijgen een persoonlijk ontwikkelbudget.

CDA

Draag zorg voor toereikend speciaal onderwijs. Kinderen met een ernstige meervoudige beperking vinden een goede plek voor zowel onderwijs als zorg, zonder bureaucratie en geschuif met budgetten.

Een leven lang ontwikkelen is nodig, in nieuwe niet-schoolse vormen, die aansluiten bij de praktijk en zorgen dat mensen zich kunnen omscholen. Daarom willen wij dat er een Persoonlijk Ontwikkel Budget komt voor iedereen. Werknemers, werkgevers en overheid hebben hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

D66

Inclusief onderwijs onder andere door meer leraren, verbetering lerarenopleiding, kleinere klassen, onderwijs en zorg goed aan elkaar verbinden. Goede samenwerking opzetten tussen scholen, gemeenten, ouders en jeugdhulp. Alle kinderen krijgen een afdwingbaar leerrecht. Het gespecialiseerd voortgezet onderwijs valt onder het voortgezet onderwijs, krijgt een passend staatsexamen en de mogelijkheid om het reguliere examen af te leggen.

VVD

We wijzigen artikel 23 van de grondwet zodat de vrijheid van onderwijs niet het gelijkheidsbeginsel mag ondermijnen. Er komt een acceptatieplicht van leerlingen in het bijzonder onderwijs. Het gespecialiseerd onderwijs is van grote waarde en blijft behouden. Onnodige barrières in het reguliere onderwijs halen we weg, bijvoorbeeld voor leerlingen met een lichamelijke beperking. Leerlingen mogen niet tussen wal en schip vallen. Samenwerkingsverbanden krijgen doorzettingsmacht en kunnen scholen gaan verplichten passend onderwijs aan te bieden. We werken toe naar een digitale school voor kinderen die niet naar een fysieke school kunnen. Bovenmatige reserves van scholen vloeien voortaan automatisch terug.

Partij voor de Dieren

De versoering van het vangnet voor jongeren met een beperking (de Wajong) draaien we terug. De overheid regelt waar nodig een zinvolle en nuttige dagbesteding met zo mogelijk doorgroei-mogelijkheden naar een passende betaalde baan.

Bij het terugdringen van ongeletterdheid en laaggeletterdheid, het leren van digitale vaardigheden en onze moderne samenleving die vraagt om langer werken, hoort een aanbod waarmee mensen zich een leven lang kunnen blijven ontwikkelen en om- en bijscholen. Iedereen die zestien jaar wordt krijgt een ontwikkelingsbudget dat het hele leven gebruikt mag worden om een opleiding of cursus te volgen. Met dit persoonlijk ontwikkelingsbudget en een omscholingsfonds kunnen mensen zich gedurende hun loopbaan makkelijker laten om- of bijscholen. Met de Werkgarantie en werknaarwerk trajecten leiden we mensen naar nieuw werk in sectoren die kampen met personeelstekorten.

Beter passend onderwijs voor leerlingen met een ontwikkelingsachterstand. Indien daar extra investeringen voor nodig zijn, ondersteunen we deze. Passend onderwijs voor deze groep kan zowel speciaal als regulier zijn.

Kinderen zijn meer dan 'het label dat de maatschappij ze opplakt'. Het speciaal onderwijs laat leerlingen de school verlaten met een diploma of baan, beste garantie voor een goede toekomst. Passend onderwijs voor iedereen die dit nodig heeft. Het concept Samen Naar School biedt hier een goede oplossing voor.

Iedereen krijgt een Persoonlijk Ontwikkel Budget. Mbo, hbo en wo krijgen bij wet de maatschappelijke opdracht om gevalideerd leven lang ontwikkelen aan te bieden. Nieuwe scholen voor speciaal onderwijs worden mogelijk gemaakt. Alle kinderen krijgen leerrecht. Jongeren die geen startkwalificatie kunnen halen krijgen een herkenbare arbeidsmarktqualificatie.

3 Maak meedoen voor iedereen mogelijk

Iedereen moet kunnen meedoen in Nederland. Zorg daarom dat het VN-verdrag Handicap in Nederland wordt doorgevoerd. Zorg dat informatie begrijpelijk is en maak voorzieningen zoals sportvoorzieningen, theaters en horecagelegenheden voor iedereen toegankelijk, net als het openbaar vervoer. Bij meedoen hoort ook passend werk, en (waar dat (nog) niet mogelijk is) betekenisvolle daginvulling die past bij hun talenten en ontwikkelvermogen. Maak daarom de afstand tot de arbeidsmarkt voor mensen met een beperking kleiner. Zorg dat switchen tussen betaald werk en onbetaalde activiteiten eenvoudiger wordt. Stimuleer en ondersteun werkgevers bij het inrichten van werkplekken voor mensen met een beperking.

Communicatie met de overheid dient altijd in begrijpelijk Nederlands zijn. Er komt een loket waar burgers onbegrijpelijke brieven naartoe kunnen sturen. Formele correspondentie bevat contactgegevens, zodat burgers persoonlijk contact kunnen opnemen. Voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (langdurig werklozen, gedeeltelijk arbeidsgeschikten) komt er een hernieuwd aanvalsplan. Het moet voor werkgevers veel aantrekkelijker en eenvoudiger worden om mensen uit deze doelgroep in dienst te nemen (door omscholing, no-riskpolis, loonkostensubsidie, jobcoaching, enzovoort). Het aantal beschutte plaatsen in de sociale werkvoorziening wordt uitgebreid.

Jobcoaching beschikbaar voor mensen in de WIA. We maken ruimte voor maatwerk, bijvoorbeeld vrijwilligerswerk met behoud van uitkering Beschut werk of een basisbaan mogelijk maken door middel van publiek-private samenwerking. Werkgeverspremies verlagen voor de laagste inkomens, zodat het aantrekkelijker wordt om mensen die moeilijk aan werk komen in dienst te nemen. Duidelijke en eenvoudige verrekensystematiek voor alle uitkeringen bij deeltijdwerk. Voor mensen met een LVB bestaande hulplijnen en Informatiepunten Digitale Overheid beter toerusten zodat zij beter digitaal mee kunnen komen D66 toetst relevante nieuwe wet- en regelgeving altijd aan het VN-verdrag Handicap. D66 is voor ratificatie van het Facultatief Protocol van het VN-verdrag Handicap. Hiermee kunnen mensen naar de rechter stappen wanneer overheden in strijd met het VN-verdrag Handicap handelen.

We streven ernaar dat mensen die nu op afstand staan van de arbeidsmarkt actief worden gekoppeld aan passend werk.

Iedereen moet meekunnen in het openbaar vervoer. Steeds vaker blijkt het heel moeilijk voor mensen met een handicap om te reizen met het openbaar vervoer. Dit geldt met name voor mensen in een rolstoel. Het inplannen van een reis is lastig, soms is een lift op een station kapot of vervoer komt niet opdagen. Er moet een plan komen om dit te verbeteren.

Slimmer optreden bij overtredingen Participatiewet. Niet alleen boetes, maar ook cursussen of scholing kunnen opgelegd kunnen worden wanneer dat helpt om participatie bevorderen.

We voeren de Wet toezicht gelijke kansen bij werving en selectie in om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan. In de uitvoering moet ruimte zijn om af te wijken als de gevolgen voor mensen onevenredig groot zijn of in strijd met de bedoeling van de wet. We hebben vertrouwen in professionals en geven ze waar mogelijk meer beslissruimte binnen de grenzen van de wet.

Iedereen moet zo lang mogelijk midden in de samenleving kunnen blijven staan, ook bij een beperking. Mensen met een beperking doen mee. Dat betekent dat zij makkelijk hulpmiddelen moeten kunnen aanvragen om zelfredzaam te blijven, en dat zij deze hulpmiddelen mee moeten kunnen nemen, zonder administratieve rompslomp.

Toegankelijke overheid. Mensen behouden het recht om, naast digitaal contact, ook per post en telefoon contact met de overheid te hebben. Ook helpen we mensen die moeite hebben de technologie bij te houden. Mensen moeten persoonlijk in contact met de overheid kunnen treden. Websites en apps van de overheid moeten daarnaast altijd goed toegankelijk zijn voor blinden en slechtzienden of voor anderen met een beperking. Daar moet bij de aanbesteding al rekening mee gehouden worden.

Er komt een recht op werk voor mensen met een arbeidsbeperking en een nieuw type sociale werkvoorziening die zorgt voor betekenisvol werk dichtbij huis, met voldoende begeleiding en een volwaardig inkomen.

We zorgen ervoor dat gemeenten niet hoeven te bezuinigen op sociaal werk en kunnen zorgen voor kwaliteit en continuïteit. Er komt ook aandacht voor neurodiversiteit op de werkvloer.

Het VN-verdrag Handicap implementeren. Op het gebied van huisvesting, onderwijs, werk, openbaar vervoer, openbare ruimtes en digitalisering zijn nog veel uitdagingen te overwinnen. Stap voor stap werken aan een samenleving waarin iedereen, van jongs af aan kan meedoen. Kinderen en volwassenen met een beperking moeten letterlijk zichtbaar zijn voor leeftijdsgenootjes en andere volwassenen. Deze verandering begint met samen spelen en samen leren.

Er komt een uitvoeringsplan om belemmeringen voor mensen met een fysieke of mentale beperkingen weg te nemen.

Van woningcorporaties maken we weer sociale instellingen van en voor de gemeenschap. Het openbaar vervoer, de publieke ruimte, bedrijfsruimten en overheidsgebouwen worden breed toegankelijk voor ouderen en mensen met een beperking. Bij investeringen in nieuwbouw (ook van scholen) eisen we toegankelijkheid voor mensen met een beperking.

OV-materieel moet altijd en onvoorwaardelijk toegankelijk zijn. Doelgroepenvervoer wordt onderdeel van publiek vervoer.

We geven iedereen het recht om betekenisvol werk te doen, ook als de arbeidsmarkt zogenaamd geen plek voor je heeft. Dat doen we door middel van basisbanen, banen voor mensen die onder de Participatiewet of Wajong vallen en ondanks begeleiding niet op de reguliere arbeidsmarkt komen.

Overheid en bedrijven blijven verplicht om banen te creëren voor mensen met een beperking.

Werkgevers ondersteunen we met een no-riskpolis. We stoppen dat mensen onder het minimumloon worden betaald door het systeem van loon-dispensatie te vervangen door loonkostensubsidie. Mensen met een (arbeids) beperking voor wie de reguliere arbeidsmarkt geen passend werk biedt, kunnen bij sociale ontwikkelbedrijven beschut of aangepast werk doen en een diploma halen. Het wordt gemakkelijker om werk in een aangepaste werkplek af te wisselen met het sociaal ontwikkelbedrijf.

In elke regio komt een Huis van de Arbeid waar mensen online en fysiek terecht kunnen met al hun vragen over werk, scholing, begeleiding naar werk en het ontwikkelingsbudget. Ook werkgevers kunnen terecht bij het Huis voor gratis advies over goed werkgeverschap, duurzame inzetbaarheid en het begeleiden van mensen met een beperking.

We bouwen aan een inclusieve samenleving waarin ook mensen met een beperking volwaardig mee kunnen doen door het VN-verdrag Handicap volledig uit te voeren. We maken vaart met de ratificatie van het Facultatieve Protocol van het VN-verdrag. Ervaringsdeskundigen worden betrokken in het volledige beleidsproces.

Organisaties en werkgevers worden ondersteund om de overstap naar brede toegankelijkheid te maken. Alle overheidscommunicatie, informatie van organisaties die een overheidstaak vervullen, en het (digitale) betalingsverkeer zijn breed toegankelijk voor mensen met een beperking.

Alle scholen moeten veilig zijn voor iedere leerling, ongeacht seksuele gerichtheid, genderidentiteit, geloof, huidskleur of beperking.

Iedereen in Nederland die dat wil is aan het werk of op weg naar passend werk.

Mensen met een beperking hebben recht op begeleiding naar werk via een zogeheten sociaal ontwikkelbedrijf.

De verschillende re-integratieregelingen, die nu nog in verschillende wetten (WW, ZW, WIA, Participatiewet en Wajong-regeling) en per doelgroep geregeld zijn, moeten worden samengevoegd, vereenvoudigd en beter toegankelijk gemaakt.

Om de kansen voor echt iedereen op werk te verbeteren komt er een nieuw voorstel voor 'Basisbanen': gewone banen bij gewone werkgevers met loonkostensubsidie op maat.

Forse inzet op emancipatie van mensen met een beperking. Mensen met een beperking moeten zo veel als mogelijk kunnen meedoen in de samenleving. Zij moeten beter toegang krijgen tot openbaar vervoer, kantoren en publieke voorzieningen.

Uiterlijk in 2030 mag er geen onderscheid meer zijn in sport-deelname tussen mensen met een handicap (1,7 miljoen Nederlanders) en mensen zonder handicap. Er komen extra investeringen in sport en bewegen. Iedereen moet de gelegenheid hebben voldoende te kunnen sporten en bewegen. Investeringen om bij te dragen aan vitale verenigingen en toegankelijke sport voor iedereen.

Verschillen in de zorg per gemeente wordt voorkomen door een gemeentelijk basispakket. Mensen met een beperking krijgen recht op begeleiding naar werk.

Er komt geen tegenprestatie in de bijstand.

Jonggehandicaptten krijgen een nieuwe, hogere Wajonguitkering en hoeven niet meer naar de bijstand.

Iedereen die wil werken krijgt het recht op werk en een passend inkomen.

Er komt een nieuwe CAO voor beschut werk.

Het openbaar vervoer wordt gratis voor mensen met een beperking.

De SP maakt vaart met het VN verdrag voor de rechten van mensen met een beperking.

Bij de inrichting van buurten wordt rekening worden gehouden met mogelijkheden voor kinderen met een beperking om te spelen en te sporten.

4 Passende zorg

Uitgangspunt bij het verlenen van passende zorg en ondersteuning is de vraag wat mensen met een beperking willen en wat hun zelfredzaamheid en eigenwaarde vergroot. In overleg met hen en hun naasten wordt bekeken wat zij zelf kunnen en willen doen, wat met behulp van technologie mogelijk is, waar het netwerk een rol kan spelen en waar professionele zorg en ondersteuning nodig is. Samen wordt gezocht naar een passende woonplek en passende zorg.

Om preventief in te zetten op eenzaamheid, schulden, verslaving en criminaliteit bij mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) is er nog steeds een integrale aanpak nodig die de grenzen van de ministeries van onder andere VWS, SZW en J&V overstijgt.

De Wlz-zorg dient toegankelijk te blijven voor (jonge) mensen die blijvend 24 uren zorg en/of vormen van toezicht nodig hebben. Deze zorg moet ook beschikbaar blijven vanuit het Pgb. De medisch-generalistische zorg is goed toegankelijk voor alle mensen met een beperking. Binnen passende zorg is er een focus op het voorkomen en terugdringen van onvrijwillige zorg.

Voortbouwend op het Integraal Zorgakkoord (IZA) ondersteunen we dat er een regionaal samenhangend zorgaanbod komt, waarbij zorgaanbieders, zorgverzekeraars, welzijnswerk en overheden bindende afspraken maken over de toegankelijkheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid. Bij regionale afspraken moeten ook de langdurige zorg en gehandicaptenzorg betrokken worden.

Mensen met een beperking doen mee. Dat betekent dat zij makkelijk hulpmiddelen moeten kunnen aanvragen die hen helpen om zelfredzaam te blijven, en dat zij deze hulpmiddelen mee moeten kunnen nemen, bijvoorbeeld bij verhuizing, zonder administratieve rompslomp. Vernieuwende zorg voor mensen met een handicap die de zorg aantoonbaar beter maakt, moet de norm worden. We willen dat wanneer iemand zelf in staat is om het pgb te beheren, diegene een pgb krijgt. Ondersteuning moet gemakkelijk in natura te regelen zijn via de gemeente. We maken het eenvoudiger om fraude aan te pakken.

Als een zorgprofessional vaststelt dat een patiënt een blijvende lichamelijke of verstandelijke beperking heeft, vervalt de jaarlijkse indicatiestelling voor de Wmo en de wijkverpleging.

Zorg voor mensen met een levenslange beperking in één wet

In de eerste lijn worden zorg, preventie en het sociaal domein veel nadrukkelijker aan elkaar verbonden. In de buurten en wijken wordt meer gezamenlijk ingezet op de brede gezondheid van burgers, bijvoorbeeld via het opzetten van brede gezondheidscentra. Deze inzet wordt deels gefinancierd uit de zorgfondsen en deels door de gemeenten, onder andere vanuit de Wmo. In de centra is de rol van praktijkmanagers en -ondersteuners cruciaal. Gemeenten moeten meer ruimte en middelen krijgen om de uitvoeringspraktijk van de Wmo te vereenvoudigen en te verbeteren. Voor mensen met een laag inkomen of een levensbrede en levenslange beperking komt er geen eigen bijdrage voor Wmo-hulp. In de zorg creëren we binnen de verschillende zorgwetten een aparte status voor mensen met een levensbrede en levenslange beperking. Binnen de Wlz schaffen we de eigen bijdragen af voor mensen met een levenslange en levensbrede beperking en we zorgen dat (sport)hulpmiddelen ruimhartig worden toegekend. We hervormen het persoonsgebonden budget (pgb) en gaan ook hier uit van vertrouwen. Wanneer het nodig is en toegestaan door de patiënt, moeten zorggegevens snel gedeeld kunnen worden tussen zorgverleners en verschillende aanbieders.

Partij voor de Dieren

Zorg vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en zorg voor mensen met een beperking wordt bij voorkeur kleinschalig aangeboden (Wet Langdurige Zorg) en is in elke gemeente gelijkwaardig: welke zorg je kan ontvangen, mag niet afhangen van de gemeente waarin je woont. Wmo-zorgverleners worden beter ondersteund en betaald.

SP.

Er is betere zorg nodig voor mensen met een handicap. Hun belangen verdienen meer aandacht in het overheidsbeleid.

Er wordt een gemeentelijk basispakket ingevoerd voor onder andere begeleiding, dagbesteding en respijtzorg.

Bij verhuizing mogen de eigen hulpmiddelen worden meegenomen.

D66

Bij aanvragen voor hulp, hulpmiddelen en uitkeringen uitgaan van wat mensen zelf aangeven nodig te hebben. Bij een langdurige beperking hoeven mensen niet jaarlijks bewijslast aan te voeren om de gewenste hulp te verkrijgen. Zorg voor mensen met een beperking moet minder een zorgkarakter krijgen en meer gaan over de kwaliteit van leven.

Gezinnen met een kind met een ernstige verstandelijke en meervoudige beperking kunnen een hulpverlener krijgen als vast aanspreekpunt. Sekszorg breder beschikbaar maken voor mensen met een beperking.

Geen verhogingen van eigen betalingen in de zorg.

5 Complexe zorg

De vragen van mensen met een beperking worden complexer. We zien dat de snelst groeiende clientgroep in de gehandicaptenzorg bestaat uit mensen met een verstandelijke beperking of niet aangeboren hersenletsel die intensieve begeleiding nodig hebben. Iedereen moet toegang hebben tot kwalitatief goede en passende zorg, dus ook mensen met een complexe zorgvraag.

We zien helaas dat deze mensen lang moeten wachten en vaak verhuizen, op zoek naar een passende plek. Het is voor hen, en hun verwanten, belangrijk dat deze gedwongen verhuizingen zoveel mogelijk worden beperkt zodat zij op een passende plek een betekenisvol leven kunnen leiden. Om passende zorg te kunnen bieden is het van belang dat de randvoorwaarden op orde zijn (financiering, preventie, kennisontwikkeling en kennisdeling).

Investeer in de kwaliteit van zorg, en in beschikbaarheid van personeel en voorzieningen in de gehandicaptenzorg. Met in het bijzonder aandacht voor woon- en zorgplekken voor verstandelijk gehandicapten met een complexe zorgvraag

In de zorg garanderen we dat zorglocaties ook geschikt zijn voor mensen met een meervoudige beperking.

SP.

De wachtlijsten zijn onacceptabel lang en worden weggewerkt. Door voldoende behandelplaatsen in iedere regio met voldoende personeel.

Het eigen risico gaat naar nul en zorgpremies worden inkomensafhankelijk.

6 Investeer in zorgprofessionals

Het investeren in professionals is cruciaal voor het kunnen blijven leveren van goede zorg en ondersteuning. Het gaat hierbij om goede arbeidsvoorwaarden, voldoende opleidingscapaciteit en het zorgen dat professionals voldoende ruimte (tijd en geld) hebben voor reflectie en ontwikkeling. Investeren in nieuwe collega's die niet over een klassieke zorgopleiding beschikken, maar die we op handelingsniveau bekwaam maken.

De uitstroom van zorgmedewerkers naar flexarbeid ontmoedigen we. Arbeidscontracten worden de norm en flexwerkers worden alleen voor 'piek en ziek' ingezet.

Zorgfuncties komen in de top 10 schaarsteprofielen van het UWV.

Onderwijsprogramma's van hbo- en wo-opleidingen moeten beter aansluiten op de beroepspraktijk en er moet een sectorbreed opleidingsaanbod komen ten behoeve van de continue ontwikkeling van professionals, beleidsmakers en onderzoekers in de zorg.

Door middel van inzet van opleidingsfondsen en het persoonlijk ontwikkelbudget stimuleren we zij-instroom en herintreders in de zorg.

De uitstroom van verpleegkundigen en verzorgenden willen we verminderen door hen meer loopbaanperspectief te bieden, meer waardering, meer opleidings- en ontwikkelingsmogelijkheden (ten behoeve van duurzame inzetbaarheid), meer zeggenschap in hun werk en ruimte voor zelfstandige professionaliteit.

Werken in de zorg moet lonen. Vaste zorgmedewerkers die extra willen werken, moeten kunnen rekenen op een meer-urenbonus.

We versterken de afspraken met werkgevers om werken in vaste dienst aantrekkelijker te maken, met uitdagende functies en meer inspraak op roosters.

Als er ruimte is voor salarisverhoging, kiezen wij voor de middengroepen.

Regie moet terug naar de zorgmedewerkers zodat deze ruimte krijgt voor vakmanschap. We steunen de ontwikkeling van een aparte arbeidsvoorwaardenregeling voor verpleegkundigen en verzorgenden. Dit verbetert afspraken over salaris, zeggenschap en groeikansen.

Vaste dienst moet aantrekkelijker met uitdagende functies en meer inspraak op roosters. Als er ruimte is voor salarisverhoging, kiezen wij voor middengroepen. We vernieuwen zorgopleidingen.

Om naar je werk gaan betaalbaar te houden, willen we de belastingvrije reiskostenvergoeding standaard indexeren. In ieder arbeidscontract moet een afspraak over een reiskostenvergoeding staan.

Personeelstekorten gaan we te lijf door een andere organisatie van de sector, vaste contracten met aansluitende diensten, een goed salaris, opleidingsmogelijkheden en zeggenschap over het werk.

We investeren structureel in de opleidingen, het salaris, de werkomstandigheden, zeggenschap en het perspectief van alle verpleegkundigen, verzorgenden en andere directe zorg-medewerkers in onder andere de gehandicaptenzorg. We stellen een grens aan het aantal zzp'ers dat een zorginstelling maximaal mag inhuren. De medisch specialisten komen in loondienst onder de Wet normering topinkomens (Wnt).

Het tarief van ZZP'ers werkzaam in het publieke domein wordt gemaximeerd ten opzichte van het tarief van iemand in vaste dienst inclusief een reële opslag.

Avond-, nacht- en weekenddiensten leiden zowel voor mensen in loondienst als ZZP'ers tot een toeslag op het uurtarief.

Zorgpersoneel verdient marktconforme salarissen. BBB wil de administratieve lasten in de zorg sterk verminderen, zodat zorgverleners zich volop kunnen richten op mensgerichte zorg zonder overbodige verantwoordings-eisen vanuit zorgverzekeraars, zorgkantoren en overheidsorganen.

Zorgpersoneel in loondienst moet meer zeggenschap, regie en voorrang krijgen over roosters en werktijden. De vlucht naar ZZP-schap onder zorgpersoneel moet worden voorkomen.

We gaan op zoek naar nieuwe manieren van wonen waar jongeren en ouderen samen kunnen leven. De jongere zorgprofessionals betalen minder voor hun woning en in ruil daarvoor helpen ze de ouderen met bepaalde taken en zorg

We investeren flink in zorgverleners: ruimte voor (bij)scholing en goede arbeidsvoorwaarden zijn vanzelfsprekend. De salarissen gaan omhoog. Zorgmedewerkers krijgen meer te zeggen over de inhoud van hun werk en werkroosters. Zo wordt het ook voor jongeren aantrekkelijker om een baan in de zorg te kiezen én er ook te blijven.

D66

Werken in loondienst aantrekkelijker maken en oneiglijk zzp-schap tegengaan. Waar acute tekorten zijn, moeten zorgaanbieders en overheid werken aan betere werkomstandigheden en ondersteuning van zorgprofessionals. De overheid stimuleert werkgevers om mensen inspraak te geven in het werkrooster, opleidingen aan te bieden en meer variatie in vaste contracten mogelijk te maken. Uitwisseling van zorgpersoneel in een regio makkelijker maken door fiscale en juridische belemmeringen op te lossen.

Christen Unie

We investeren in de kwaliteit en beschikbaarheid van personeel en voorzieningen in de gehandicaptenzorg.

SP.

Het aantal zzp'ers wordt teruggedrongen en de arbeidsomstandigheden worden verbeterd. De lonen gaan omhoog en zorgverleners krijgen meer invloed om onzinnige regels en bureaucratie te schrappen. Zorgprofessionals die tijdens hun werk long covid hebben opgelopen krijgen en betere regeling.

CDA

Er komt een forse opwaardering van het beroep én de zeggenschap van verpleegkundige en verzorgende. Er komt een maximumnorm voor het aantal zzp'ers in zorgfuncties. Mensen die vanuit een Persoonsgebonden Budget (PGB) zorg verlenen aan een gehandicapt familielid, mogen na het overlijden van het familielid niet in een armoedeval geraken. Arbeidsmarkthervormingen doorzetten, zodat de vaste baan weer de norm wordt en mensen meer zekerheid krijgen over hun werk en een fatsoenlijk inkomen. De afspraken moeten er ook voor zorgen dat het voor werkgevers aantrekkelijk wordt om mensen in vaste dienst te nemen. Modern werkgeverschap moet worden gestimuleerd. Meer gaan werken wordt daarom aantrekkelijker gemaakt door een eerlijker belastingstelsel.

7 Investeer in netwerken rondom mensen met een beperking

Samenwerken met het netwerk om iemand heen, zoals familie of buurtgenoten, is een essentieel onderdeel van de zorg en ondersteuning. Omdat hun rol gaat veranderen, is er een visie nodig op niet-professionele ondersteuningsvormen zoals mantelzorg en niet-beroepsmatige zorgverleners, en een (landelijk) beleid als het gaat om verantwoordelijkheden, taakverdelingen en grenzen. Er moet meer domeinoverstijgend gewerkt kunnen worden (wlz-wmo-zvw), zonder dat elke financier op beperking van de eigen schadelast gaat zitten. Om dit te bevorderen is het noodzakelijk dat er de komende periode wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van samenwerking, dat er wordt geïnvesteerd in kennisdeling en dat zorgaanbieders worden ondersteund om hier vorm en inhoud aan te geven.

nsf

Jongeren moeten vroeg gestimuleerd worden een actieve rol te spelen in gemeenschappen, bijvoorbeeld door maatschappelijke stages of vrijwilligerswerk. Wij steunen de invoering van een vrijwillige maatschappelijke dienstdienst waar jongvolwassenen een jaar het algemeen belang dienen, bijvoorbeeld bij Defensie of in de gehandicaptenzorg. De zorg voor een naaste moet gecombineerd kunnen worden met betaalde arbeid. Dit vraagt om flexibiliteit in de arbeidsrelatie tussen werkgever en werknemer. De bekendheid over voorzieningen voor hulp bij mantelzorg moet beter, zodat meer mantelzorgers ook daadwerkelijk hulp en ondersteuning krijgen.

PvdA GROEN LINKS

We stimuleren en bevorderen de samenwerking tussen zorgorganisaties, informele zorg en mantelzorgers. We richten een stimuleringsfonds op voor kleine organisaties die geen vrijwilligersvergoeding kunnen betalen en verhogen de onbelaste vrijwilligersvergoeding. Mensen met een uitkering worden niet gekort als zij een vrijwilligersvergoeding ontvangen. We investeren fors in de leefbaarheid van buurten en wijken en in plekken waar mensen samenkomen en zich kunnen organiseren.

Noaberschap betekent dat je voor de kwetsbare familie en buren zorgt. Overstijgt de noodzakelijke aandacht en zorg dat wat mensen kunnen dragen dan moet er officiële zorg zijn.

BBB wil mantelzorgers ontlasten, zorgen voor passende vergoedingen en erkenning, en de mogelijkheid bieden voor 'kangoeroewoningen' in de Omgevingswet.

Mantelzorg mag nooit een vervanging zijn voor tekorten in de professionele zorg

BBB streeft naar een meer integrale aanpak waarin burgers en verschillende (zorg)professionals samenwerken aan alle relevante problemen op lokaal niveau, waaronder ook armoede en werkloosheid.

Gemeenten krijgen meer geld om te investeren in voorzieningen van hun inwoners. Om woonruimte te creëren voor jongeren en mensen met een beperking krijgen gemeenten meer mogelijkheden om vastgoed te onteigenen bij langdurige leegstand.

Afschaffen kostendelersnorm voor huishoudens waar huisgenoten, partners of familieleden mantelzorgen voor iemand met een beperking. Stimuleren van bredere samenwerking in het netwerk rondom mensen, zoals zorgaanbieders, gemeente, vrijwilligers, familie.

Mantelzorgers moeten meer ondersteuning krijgen en zorginstellingen moeten meer ondersteuning krijgen om tijdig het gesprek aan te gaan om toekomstige problemen tengevolge van vergrijzing op te vangen.

Pilot voor automatische inkomenssteun zonder verdere verantwoording. Denk aan een ouder die de zorg heeft voor een zeer ernstig en meervoudig gehandicapt kind. Hier behoeft het geen verdere controle dat het gezin intensieve mantelzorg verleent of zorg inkoopt en dus kan, als de budgethouder dat wil, de steun automatisch geleverd worden in plaats van het pgb.

Gehandicaptenzorginstellingen die onderdeel zijn en worden van de samenleving, met kleinschalige voorzieningen in de wijk.

Meer praktische ondersteuning en respijtzorg voor mantelzorgers, onder andere door aanmoediging van initiatieven voor 'zorgmaatjes'.

Zorg wordt meer ingericht in de wijk en de buurt, met meer mogelijkheden voor maatwerk.

8 Duurzaamheid, technologie en innovatie

Er komen verschillende transitities op de gehandicaptenzorg af die bekostigd moeten worden. Zo wil de sector het verbruik van grondstoffen verminderen en de energietransitie realiseren. Hiervoor is echter wel adequate financiering nodig. Hetzelfde geldt voor de digitale transitie. De VGN streeft naar een Nederland waarin mensen met een beperking volwaardig kunnen deelnemen. Dat vereist dat technologie en andere digitale toepassingen ook toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Om de kwaliteit van zorg en ondersteuning op peil te houden ondanks een groeiend tekort aan zorgmedewerkers is ook de inzet van technologie en innovatie van processen noodzakelijk. Opschalen van het gebruik van technologie en innoveren vragen omvangrijke investeringen in geld, menskracht en kennis. Deze zijn deels beschikbaar binnen de sector en zullen deels van buiten de sector betrokken moeten worden. De kosten gaan hierbij vooraf aan de baten. De sector heeft daarvoor voldoende financiële middelen nodig en regelruimte om te experimenteren met andere vormen van zorg.

Om de komende jaren meters te maken wil de sector met externe ondersteuning focussen op het implementeren van veelbelovende technologische toepassingen en het onderbouwen van de toegevoegde waarde daarvan. Hiervoor is een bedrag van € 10 miljoen per jaar nodig.

Vernieuwende zorg voor mensen met een handicap die de zorg aantoonbaar beter maakt, moet de norm worden.

Anders organiseren is nodig om zorg beschikbaar te houden. Keuzes om te voorkomen dat de zorg schraler en wankeler wordt. Digitalisering moet echt onderdeel uitmaken van de zorg zodat persoonlijke aandacht groter wordt.

Veel zorgverleners en zorgaanbieders willen verduurzamen maar lopen tegen belemmeringen aan. Wij zorgen daarom voor goede ondersteuning bij het verduurzamen van de zorg.

We investeren in de zorg thuis voor ouderen en gehandicapten. Goede zorg thuis is essentieel om waardig oud te kunnen worden en langer in je eigen huis te kunnen blijven wonen. Maar ook voor mensen met een lichamelijke beperking is dit van belang, inclusief passende hulpmiddelen. Het PGB blijft dan ook bestaan.

Activiteiten zoals gezamenlijk koken en bewegen bevorderen sociale cohesie en gaan eenzaamheid tegen.

De Green Deal Duurzame Zorg blijven ondersteunen en Europese samenwerking op het gebied van verduurzaming in en door de zorg aanmoedigen.

Technologie klimaatneutraal en met respect voor natuur en milieu ontwikkelen. Nederland maakt zich in Europa hard voor klimaat-rechtvaardige toeleveringsketens van technologie.

Succesvolle innovaties worden meer verplichtend ingevoerd door middel van de zorginkoop door zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten.

Patiënten moeten op een veilige manier, via apps, thuis-monitoring en digitale consulten, zorg op afstand kunnen krijgen als zij dit willen. Dit verhoogt de autonomie van een patiënt en bespaart tijd voor zowel de patiënt als de zorgverlener

We zetten in op het halen van de doelen van de 3e Green Deal Duurzame Zorg waarin we toewerken naar groene en klimaatneutrale zorg.

9 Verminder de administratieve lasten

Volgens de jaarlijkse Berenschot enquête waren onze zorgprofessionals in 2022 ruim 30% van hun tijd kwijt aan administratie en dit neemt al jaren toe. Hoewel adequate vastlegging een onderdeel is van professionele zorg denken we dat dit minder moet en kan. Dan is er meer tijd beschikbaar voor direct contact met cliënten en wordt het werk leuker. Naast de zorgprofessionals zijn bovendien ook de zorgadministraties steeds meer tijd kwijt aan alle contracten en verantwoordingseisen van financiers en toezichthouders.

Een forse regeldruk komt voort uit het sociaal domein (Wmo en Jeugdwet). Zorg die in opdracht van gemeenten wordt geleverd is in het hele land vergelijkbaar, maar bij de inkoop ervan is deze uniformiteit ver te zoeken. De bijbehorende administratieve lasten leveren alle gehandicaptenzorgaanbieders samen honderden miljoenen aan meerkosten op en veel frustraties bij zorgmedewerkers. De VGN wil inkoop en verantwoording op basis van een verplicht landelijk productenboek, waar gemeenten dan uit kunnen kiezen.

Bij nieuw overheidsbeleid op het gebied van de zorg wordt getoetst hoeveel regeldruk een nieuwe wet of beleidsregel oplevert.

Minder handen aan het bureau, meer aan het bed. Verminder de administratieve lasten in de zorg, maak ruimte voor vertrouwen in professionals. Terugdringen regeldruk. We nemen landelijk de regie om de zorg stevig te vereenvoudigen, zoals het versimpelen van verantwoordingseisen van verzekeraars en schrappen van dubbele uitvragen door toezichthouders. Digitale zorgdiensten en technologie die de zorg beter inrichten, zijn definitief onderdeel van de zorgverlening.

Enkel verantwoording die nodig is voor het tegengaan van zorgfraude en voor de kwaliteit van zorg blijft bestaan.

De veelheid aan protocollen, richtlijnen en controlesystemen is een belangrijke oorzaak van de huidige personeelstekorten in de publieke sector. Daarom geven we professionals in bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs en bij de politie het vertrouwen en de professionele ruimte en zeggenschap die zij verdienen.

Meer handen aan het bed. Bijvoorbeeld door het aannemen van nieuw personeel, het aantrekkelijker maken voor de huidige zorgwerknemers om meer uren te werken en het aanpakken van de administratietijd en overhead.

Wij geloven in de autonomie van de zorgprofessional en hebben vertrouwen in hun vermogen om de juiste afwegingen en keuzes te maken voor de best mogelijke zorg.

De zorg moet anders geregeld worden. De mensen in de zorg haken steeds vaker af. BBB wil dan ook dat rigoreus geschrapt wordt in allerlei bureaucratische systemen die er toe geleid hebben dat een verpleegkundige ongeveer 40% van haar tijd besteedt aan papier en één van de hoofdredenen is waarom mensen de zorg willen verlaten. Wets- en beleidswijzigingen leiden tot vermindering van de lasten-druk, de wetten worden daarop getoetst door zorgprofessionals. BBB wil dat het woud van de kwaliteitsvisitaties wordt gesnoeid. Op aangeven van brancheverenigingen worden regels geschrapt tenzij de regelstellende instantie kan bewijzen dat de regel noodzakelijk is.

Technologie kan helpen om menselijke aandacht terug te brengen

in de zorg en administratieve lasten te verlagen. Waar zorgverleners worden belast met extra administratieve regels gaat het principe 'waar er een regel bij komt moet er ook één weg' gelden. Het werkplezier van zorgprofessionals is gebaat bij meer vertrouwen op hun professionaliteit en motivatie. Door slimmer op te leiden, bij te scholen of na te scholen zijn zorgprofessionals in staat om gedurende hun carrière over te stappen en andere vormen van zorg aan te bieden.

**Christen
Unie**

Verminder de bureaucratie in de zorg. Veel regels zijn onnodig.
We kiezen voor vertrouwen en voorkomen onnodige registraties.
We kijken ook kritisch naar de toets-methodes. Zorgaanbieders bekostigen we meerjarig. We willen de zorg in eenduidigere zorgregio's organiseren om de bureaucratie en overlegvormen te verminderen. Ook komt er één tolkenvoorziening voor alle zorgdomeinen. Op die manier krijgen alle zorgverleners eenvoudig toegang tot een tolkenvoorziening voor mensen die de Nederlandse taal niet machtig zijn.

SP.

De marktwerking in de zorg wordt beëindigd. Het werken met aanbestedingen voor zorg wordt gestopt. Ook voor de gemeentelijke zorgtaken. De menselijke maat komt terug en het vertrouwen in zorg-professionals wordt hersteld.

CDA

Er komt een omvangrijke operatie in de gehele zorg om verantwoordingsregels terug te dringen. Er komt een forse opwaardering van het beroep én de zeggenschap van verpleegkundige en verzorgende.
We willen af van ingewikkelde aanbestedings-procedures, verkeerde financiële prikkels en productietargets voor zover die leiden tot onnodige behandelingen.
Uitwisseling van personeel tussen zorgorganisaties en medischeinstellingen wordt btw-vrij en er komt meer ruimte voor regionale samenwerking zonder dat mededingingsregels dit belemmeren. Bij de inrichting van uitwisseling moeten medewerkers consequent betrokken zijn.

10 Bekostiging gehandicaptenzorg

Bij passende zorg hoort een passende bekostiging. Dat begint met kostendekkende tarieven en met een macro-kader dat is gebaseerd op een realistische meerjaren-raming die rekening houdt met de trendmatige groei (inclusief de stijgende zorgwaarde). Zorg dat inkoopprocessen in de verschillende domeinen (Wlz, Wmo, Jeugd) doelmatig plaatsvinden: uniform en gestandaardiseerd. Bevorder dat standaarden worden nageleefd.

VVD

Persoonsgebonden budget zoals het bedoeld is. Wanneer iemand zelf in staat is om het pgb te beheren, krijgt diegene een pgb. Ook wordt het pgb voortaan alleen ingezet voor zorg.
Ondersteuning moet gemakkelijk in natura te regelen zijn via de gemeente.
Het moet eenvoudiger worden om fraude aan te pakken.

SP.

Geen bezuiniging op de zorg. De zorgpremies worden inkomens afhankelijk, waardoor de zorgtoeslag overbodig wordt.
Kleinschalige woonvormen met 24-uurs zorg voor mensen met een beperking zijn een goed alternatief binnen de huidige gehandicaptenzorg. Zorgbestuurders mogen voortaan niet méér verdienen dan de minister-president
Gemeenten krijgen voldoende geld voor toegankelijke voorzieningen waaronder jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning.
De zorgpremies worden inkomens afhankelijk, waardoor de zorgtoeslag overbodig wordt.
Geld dat voor de zorg is bedoeld gaat naar de zorg en niet naar bureaucratie of hoge salarissen voor bestuurders.

**PvdA GROEN
LINKS**

Voor grote regionale opgaves die de betrokkenheid van meerdere ministeries vereisen, komt er één verantwoordelijk minister. Decentrale overheden krijgen de financiële middelen die nodig zijn om de door het Rijk neergelegde taken uit te voeren. Dat houdt in dat er de komende jaren niet wordt gekort op het Gemeentefonds of het Provinciefonds.
We halen stapsgewijs de concurrentie en doorgeslagen marktwerking uit ons zorgstelsel en vormen zorgverzekeraars op termijn om tot publieke zorgfondsen. In de overgangsfase van zorg-verzekeraars naar zorgfondsen krijgt in iedere regio de grootste zorgverzekeraar de taak om regionale zorgafspraken te maken met zorgaanbieders, die alle verzekeraars in die regio moeten volgen. Hierdoor hoeven zorgaanbieders slechts één keer te onderhandelen.
De huidige zorgfinanciering op basis van 'productie' maakt samenwerking moeilijk, leidt tot veel bureaucratie en maakt investeren in preventie onaantrekkelijk. Daarom kiezen we ervoor om de bevolking en de zorgvraag als uitgangspunt te nemen voor de financiering (populatiebekostiging). Voor de hele gezondheidszorg voeren we een verbod op winstuitkering in.

11 Jeugd (met een beperking)

De Hervormingsagenda Jeugd bevat afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. De VGN ziet deze agenda als een startpunt om aan de slag te gaan met de inhoudelijke uitwerking. De VGN zet zich bij die uitwerking in voor passende tarieven, minder administratieve lasten en regionale en landelijke inkoop van de meest gespecialiseerde hulp. Ook blijven we pleiten voor het afschaffen van de harde leeftijdsgrens van 18 jaar voor jeugdhulp. Jeugdigen met een beperking moeten (ook na hun 18e jaar) meer kansen krijgen om te leren en ontwikkelen. Ook moet er een betere verbinding komen tussen zorg, onderwijs en jeugdhulp..

Wij volgen de kritiek van de Raad van State en de Algemene Rekenkamer op de recente 'Hervormingsagenda Jeugd'. Wij willen fundamentele aspecten van het jeugdzorgstelsel opnieuw bezien, over verantwoordelijkheden, bevoegdheden en betaling. Prioriteit is om wettelijk vast te leggen waarop een kind met een jeugdbeschermingsmaatregel minimaal recht heeft.

We gaan door met de Hervormingsagenda jeugdzorg. Het gespecialiseerd onderwijs blijft behouden. Onnodige barrières in het reguliere onderwijs halen we weg, bijvoorbeeld voor leerlingen met een lichamelijke beperking.

De prestatiedruk, de nadruk op hoge opleidingsniveaus, schoonheidsidealen en de invloed van sociale media leggen zware druk op jongeren. Als samenleving moeten we erkennen dat elk kind anders is en mag afwijken van de norm, zonder meteen het stempel afwijkend te krijgen.

Jeugdzorg richt zich op het hele gezin en heeft als doel om kinderen veilig thuis te laten wonen. Gedragsproblemen bij kinderen zijn vaak verbonden met bredere gezinsproblemen. BBB is een voorstander van het terugbrengen van de vroegere gezinshulp die in gezinnen die dat zelf niet voor elkaar krijgen rust, reinheid en regelmaat brengt. Daardoor ontstaat er ruimte om zelf weer meer voor de kinderen te zorgen.

De jeugdzorg in Nederland is in slechte staat. We gaan flink investeren om de werkdruk te verminderen en de wachtlijsten terug te dringen. Verschillen tussen gemeenten in aanbod en kwaliteit van jeugdhulp zijn onaanvaardbaar. We zorgen dat elke gemeente voldoende middelen heeft voor een goed georganiseerde jeugdzorg. De leeftijdsgrens gaat naar 21 jaar en wordt vanaf 18 jaar geleidelijk afgebouwd.

De financiële verantwoordelijkheid voor de specialistische jeugdzorg komt bij de rijksoverheid. Financiële afwegingen bij gemeenten mogen de kwaliteit van de jeugdzorg niet onder druk zetten. Het starten van speciaal onderwijs in het reguliere onderwijs wordt makkelijker. Er wordt geïnvesteerd in goed leerlingvervoer. De kinderen krijgen een leerrecht.

We verhogen de salarissen van onderwijspersoneel op scholen met veel kwetsbare kinderen structureel. Deze scholen krijgen kleinere klassen en we zorgen voor extra klassenassistenten en extra middelen voor ondersteuning in de klas.

Leraren moeten in de lerarenopleiding al goed worden voorbereid op de omgang met zorgleerlingen en leerlingen die specifieke ondersteuning nodig hebben.

Er komen medewerkers die de speciale taak hebben om in het belang van het kind de verbinding te leggen tussen ouders, school, jeugdzorg en armoedebestrijding.

We leggen landelijk vast welke ondersteuning ieder kind moet krijgen, rekening houdend met regionale en lokale omstandigheden.

Specialistische zorg voor jongeren met de meest complexe problemen, jeugd-ggz en jeugdbescherming gaan we regionaal en soms nationaal regelen.

Er komt betere samenwerking en financiële ontschotting tussen onderwijs en zorg, met flexibelere regelgeving en meer mogelijkheden tot maatwerk.

Wij streven naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder beperking samen naar school gaan, zoveel mogelijk in hun eigen buurt.

Het is cruciaal dat we thuiszitters helpen om hun weg terug te vinden naar het onderwijs.

Jongeren krijgen de mogelijkheid om ook na hun twintigste speciaal onderwijs te blijven volgen als dat nodig is.

We maken haast met het doorvoeren van de plannen van de Hervormingsagenda Jeugd.

We zetten de belangen van jongeren centraal door ze meer zeggenschap en eigen regie te geven over hun behandeling en ze het recht op een zelfgekozen vertrouwenspersoon te bieden. We voorkomen uithuisplaatsingen, en zetten in op kleinschalige woonvoorzieningen en betere ondersteuning voor pleegouders. We versoepelen de leeftijdsgrens van 18 jaar. We draaien de ingeboekte extra bezuiniging terug en het plan voor een eigen bijdrage in de jeugdzorg gaat van tafel.

**Christen
Unie**

Investeer in pleegzorg en gezinshuizen. Als uithuisplaatsing toch onvermijdelijk is en kinderen niet binnen de eigen familie(netwerken) kunnen opgroeien, willen we dat ze zo veel mogelijk in een gezinssetting terecht komen. We steunen daarom het belangrijke werk van pleeggezinnen en gezinshuizen en geven hen ondersteuning om het vol te houden, bijvoorbeeld door het bieden van respijtzorg en weekendzorg en door het terugdringen van bureaucratie.

CDA

Jeugdzorg moet weer gericht zijn op effectieve zorg voor de gezinnen die dat echt nodig hebben. Veel betere hulp waar dat nodig is; betere zorg voor kinderen met ingewikkelde problemen. Versterking van het normale leven waar dat kan; niet alle lichte opgroeimoelijkheden als 'zorg' bestempelen, maar anders proberen op te lossen. Gemaximeerde inkomensafhankelijke bijdrage voor de jeugdzorg.

Onze visie is dat mensen met een beperking binnen tien jaar zo veel als mogelijk gewoon kunnen meedoen in de Nederlandse samenleving. En een betekenisvol eigen leven leiden.

Stem! Samen kunnen we onze visie verwezelijken

Meer lezen? Ga naar vgn.nl/visie2030.

